

Metode for utvelgelse av NIM-saker

Generelt om tre-trinns metoden

NIMs mandat innebærer å overvåke menneskerettighetssituasjonen i Norge i sin fulle bredde (NIM-lov § 3(a)).

De tre trinnene i metoden for utvelgelse av NIM-saker er:

- 1) Vurdere tilgjengelig informasjon;
- 2) Vurdere menneskerettslig relevans (faller innenfor NIMs mandat);
- 3) Beslutte om saken bør prioriteres.

Det første trinnet gjøres på en av to måter avhengig av om mulige menneskerettslige utfordringer er identifisert ved systematisk overvåking eller ut fra informasjon innhentet på annen måte. De neste to trinnene i metoden er lik for alle potensielle NIM-saker.

Ad 1: Vurdere tilgjengelig informasjon

Løpende overvåking:

NIMs institusjonelle kunnskapsgrunnlag om mulige menneskerettslige utfordringer (mr-utfordringer) etableres primært gjennom løpende overvåking hvor informasjon på menneskerettslige tema innhentes i henhold til en 10-punktsliste over relevante kilder. Disse kildene er: ny lovgivning, nye traktatforpliktelser, domstolpraksis fra Høyesterett, uttalelser fra Sivilombudsmannen, praksis fra andre statlige klageorganer (Likestillings- og diskrimineringsombudet og –nemda), rapportering til internasjonale overvåkingsorganer, uttalelser fra internasjonale tilsynsorganer i individklagesaker (EMD og andre spesifiserte internasjonale klageorganer), generelle uttalelser fra FN og Europarådet, medieoppslag og samt forskning og andre utredninger (jf. Årbokinnledning om «kilder»). For å understøtte informasjonsinnsamlingen utarbeides en oversikt over aktuelle høringer og sammenstilling av aktuelle mediasaker. Innsamlede dokumenter gjennomgås månedlig og relevante dokumenter identifiseres gjennom en analyse innenfor rammen av forhåndsdefinerte menneskerettslige temaområder.

Mulige mr-utfordringer identifiseres ved å se systematisk innsamlet informasjon i sammenheng over tid.

Informasjon mottatt på annen måte:

Informasjon om mulige mr-utfordringer vil også kunne fremkomme utover den systematiske overvåkingen og utgjøre et supplement. Det kan f.eks. være henvendelser fra enkeltpersoner med bekymringsmeldinger eller veiledningsbehov, innspill fra ulike aktører med særskilt kjennskap til spesifikke problemstillinger, herunder rådgivende utvalg, frivillige organisasjoner eller styret, og nye saker som fremkommer i forlengelsen av NIMs tematiske undersøkelser.

Informasjonsgrunnlaget vil da være mer begrenset og første trinn vil være å vurdere tilgjengelig informasjon. Hensikten med denne øvelsen er å gjennomgå foreliggende informasjon og identifisere behov for videre undersøkelse.

Ad 2: Vurdere menneskerettslig relevans

Det andre trinnet å avklare om en sak faller innenfor NIMs mandat om å fremme og beskytte menneskerettighetene (MR-sak). Dette trinnet fordrer en analyse av:

- (a) Offer / berørt individ – hvilke enkeltpersoner eller gruppe av personer har erfart krenkelser av sine menneskerettigheter og/eller om det er grunnlag for å anta at krenkelse(r) vil kunne finne sted;
- (b) Klagen– hvilke handlinger eller unnlatelser har funnet sted og hvilke menneskerettigheter står på spill;
- (c) Ansvarlig part – hvilke aktører og/eller institusjoner har plikt til å respektere, beskytte og realisere rettighetene;
- (d) Virkemidler for korrigerende (remedies) – hva skal gjøres av hvem for å adressere eksisterende utfordringer og korrigere situasjonen; og
- (e) Internasjonale og nasjonale menneskerettslige standarder – avklare hvilket juridisk rammeverk som skal ligge til grunn for analysen av alle de fire elementene nevnt.

Ad 3: Beslutte om saken bør prioriteres

Tredje trinn er å ta en beslutning om NIM bør prioritere saken. Det innebærer at saken blir gjenstand for nærmere undersøkelse med sikte på oppfølging (NIM-saker). De sakene som blir prioritert vil legge beslag på deler av NIMs kapasitet på kort- og lengre sikt.

Vurdering av prioritering gjøres på grunnlag av:

- (a) Alvorlighetsgraden til situasjonen – viktigste hensyn er ofrenes sårbarhet, omstendighetene rundt og årsakene til situasjonen, samt ansvarlige parter handlinger sett i sammenheng med deres rolle/hierarki;
- (b) Representativitet av saken innenfor bredt mandat – alle sentrale menneskerettslige utfordringer for alle individer og grupper innenfor alle temaområder må adresseres over tid;
- (c) Policy hensyn – gitt utfall og konsekvenser for berørte individer, hvilke mulige handlinger/tiltak kan utløse resultater og kan fremmes på en måte som sikrer NIMs uavhengighet, legitimitet og integritet;
- (d) Praktiske hensyn – tilgjengelige ressurser, mulighet til å gjøre betimelig og kvalitativt godt arbeid m.m.

I vurdering av disse faktorene er de to første, alvorlighetsgrad etterfulgt av representativitet de mest tungtveiende hensynene. Policy- og praktiske hensyn er underordnede hensyn, men i NIMs oppstartsfase er dette forhold som må benyttes i relativt stor utstrekning.